

Par patēriņa cenām 2023. gada oktobrī

Patēriņa cenas oktobrī turpināja samazināties

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2023. gada oktobrī, salīdzinot ar septembri, patēriņa cenu līmenis samazinājās par 0,4 %. Precēm tas samazinājās par 0,5 %, bet pakalpojumiem – par 0,3 %.

Oktobrim ir raksturīgs cenu kāpums, kas galvenokārt ir saistīts ar sezonāliem faktoriem. Šogad oktobrī bija vērojams straujākais pieredzētais cenu kritums šajā mēnesī. To ietekmēja cenu samazinājums ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,4 procentpunktiem un kam bija arī

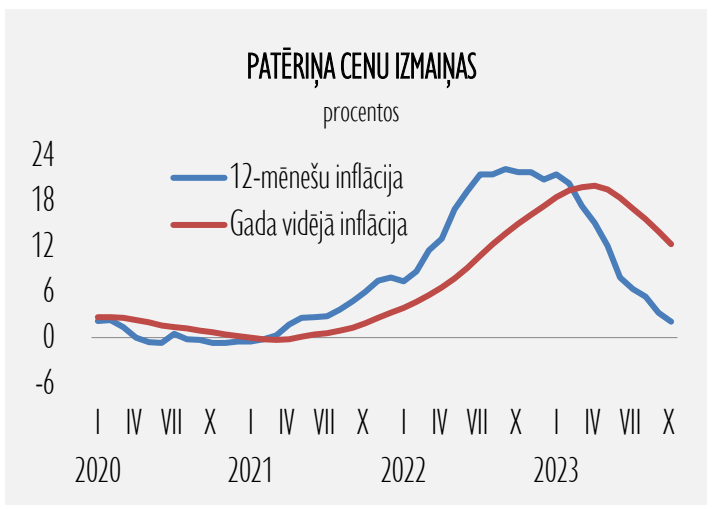
lielākā samazinošā ietekme. Lielākā ietekme bija cenu kritumam elektroenerģijai par 5,7 % un siltumenerģijai – par 3,5 %. Elektroenerģijai cenu samazinājumu ietekmēja zemākas cenas biržā mēneša pirmajā pusē, ko veicināja labvēlīgie laika apstākļi elektroenerģijas ieguvei – nokrišņu daudzums, kas bija augstāks par normu un pozitīvi ietekmēja gan Ziemeļvalstu hidroenerģijas izstrādi, gan ūdens rezervuāru aizpildījuma līmeni, un vēja ģenerācijas pieaugums. Savukārt neliels cenu kāpums šajā grupā bija cietajam kurināmajam par 0,3 %.

Akciju ietekmē vērā ņemams cenu kritums oktobrī bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 7,2 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu.

Pakalpojumiem septembrī cenas samazinājās vidēji par 0,3 % un kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam pārvadājumu pakalpojumiem, ko galvenokārt ietekmēja cenu samazinājums starptautiskiem lidojumiem. Noslēdzoties sezonai cenas būtiski samazinājās kompleksiem atpūtas pakalpojumiem un izmitināšanas pakalpojumiem. Savukārt pakalpojumu sektorā lielāko palielinošo ietekmi uzrādīja ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu sadārdzināšanās.

Lielākā palielinošā ietekme oktobrī bija cenu kāpumam pārtikai par 0,7 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Jāatzīmē, ka pārtikai oktobrī ir raksturīgs cenu palielinājums un šogad var vērot šim mēnesim raksturīgas pārtikas cenu pārmaiņas. Lielākā ietekme oktobrī sezonālu faktoru ietekmē bija cenu kāpumam svaigiem dārzeņiem un svaigiem augļiem. Savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam gaļai.

Jāatzīmē, ka oktobrī, salīdzinot ar septembri, pārtikas produktu cenas pasaulē turpināja samazināties – mēneša laikā vidēji par 0,5 %, bet gada laikā tām bija vērojams kritums par 10,9 %. Oktobrī cenas samazinājās visās galvenajās produktu grupās, izņemot piena produktus. Visstraujāk oktobrī samazinājās cenas cukuram, ko galvenokārt noteica spēcīgais ražošanas temps Brazīlijā, Brazīlijas reāla pavājināšanās attiecībā pret ASV dolāru un zemākas etanola cenas Brazīlijā. Tomēr bažas par El Ninjo fenomena iespējamo ietekmi uz 2023./2024. gada ražošanas perspektīvām, kā arī sūtījumu aizkavēšanās no Brazīlijas loģistikas ierobežojumu dēļ ierobežoja straujāku cukura cenu kritumu. Jāatzīmē, ka cukura cenas joprojām saglabājās par 46,6 % augstākas nekā iepriekšējā gada oktobrī. Pēc cenu kāpuma septembrī, oktobrī samazinājās graudaugu cenas, ko galvenokārt ietekmēja cenu kritums kviešiem, atspoguļojot kopumā augstākas piegādes, nekā iepriekš prognozēts ASV un spēcīgo konkurenci starp eksportētājiem. Kopumā graudaugu cenas pasaulē bija par 17,9 % zemākas nekā iepriekšējā gada oktobrī. Mērenāks cenu kritums bija augu eļļām un gaļai. No augu eļļām cenas samazinājās palmu eļļai, galvenokārt pateicoties sezonāli lielākai izlaidei vadošajās ražotājvalstīs, kas vairāk nekā kompensēja sojas, saulespuķu un rapšu eļļas cenu kāpumu. Gaļai cenu indekss samazinājās ceturto mēnesi pēc kārtas. Cenas turpināja samazināties cūkgaļai, ko galvenokārt noteica pastāvīgi

vājšais importa pieprasījums, turpretim putnu, liellopu un aitu gaļai cenas pasaulē nedaudz pieauga. Mājputnu gaļai putnu gripas uzliesmojumi turpināja ierobežot piegādes no vairākiem pasaules vadošajiem piegādātājiem, bet spēcīgais patērētāju pieprasījums pēc importa izraisīja cenu kāpumu liellopu un aitu gaļai, neskatoties uz lielajām piegādēm no vadošajām ražotājvalstīm. Savukārt piena produktu cenu indekss oktobrī pieauga pēc krituma iepriekšējos deviņos mēnešos, cenām pieaugot piena pulverim un sviestam, ko galvenokārt noteica importa pieprasījuma kāpums, īpaši no Ziemeļaustrumāzijas, kā arī saspringtās piegādes Rietumeiropā un nenoteiktība par El Ninjo laika apstākļu ietekmi uz gaidāmo piena ražošanu Okeānijā.

Ceturto mēnesi pēc kārtas cenas pieauga degvielai, bet oktobrī cenu kāpums bija ļoti mērens – par 0,2 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni būtiski neietekmēja. Cenas pieauga dīzeļdegvielai, ko praktiski kompensēja cenu kritums benzīnam. Pasaules naftas cenas oktobrī samazinājās pēc strauja kāpuma iepriekšējos trīs mēnešos – mēneša laikā vidēji par 4 %. Bažas par globālā pieprasījuma vājināšanos izraisīja strauju pasaules naftas cenu kritumu oktobra sākumā, bet tās atkal pieauga pēc Hamas negaidītā uzbrukuma Izraēlai. Mazinoties bažām par plašāku konfliktu Tuvajos Austrumos, mēneša beigās *Brent* jēlnaftas cena saruka līdz 86 ASV dolāriem par barelu. Naftas cenu kritumu noteica arī pieprasījuma vājināšanās pazīmes ASV un dati par ekonomiskās aktivitātes kritumu Ķīnā, kas ir lielākās naftas patērētājas pasaulē.

2023. gada oktobrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada oktobri, patēriņa cenas pieauga par 2,1 %. Gada vidējā inflācija bija 12,3 %.

Arī turpmāk galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, būs vērojama arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Ņemot vērā saspringto ģeopolitisko situāciju un inflācijas dinamikas bāzes efektu, 2023. gadā kopumā vidējā gada inflācija paredzama 9 % robežās.